

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. קני כחמור לא קנה את וחמור ... קנה מחצה.....2
- ב. מניין לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה שנאמר.....3
- ג. מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות ... ואמר הרי כולכן מקודשות לי ... וקבלה אחת מהן ע"י כולן אמרו חכמים אין אחיות מקודשות ... נכריות מקודשות ... דאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי.....3
- ד. ההוא דאמר לה לדביתהו נכסיי ליך ולבניך אמר רב יוסף קנתה מחצה.....4
- ה. והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן מחצה לבניו.....5
- ו. ההוא דמי כלילא דשדו דבי מלכא אאבולי ואאיסטרוגי ... ניתבו אבולי פלגא ואיסטרוגי פלגא.....6
- ז. הרי עלי מנחה מאה עשרון להביא בשני כלים מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד ואם הביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד יצא.....8
- ח. והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה.....8
- ט. ההוא דשדר פיסקי דשיראי לביתיה ... הראויין לבנים לבנים ראויין לבנות לבנות ולא אמרן אלא דלית ליה כלתא אבל אית ליה כלתא לכלתיה שדר ואי בנתיה לא נסיבן לא שבק בנתיה ומשדר לכלתיה.....10
- י. ההוא דאמר להו נכסיי להוה ליה ברא וברתא מי קרו אינשי לברא בניי ... לא קרו אינשי לבר ברא ברא.....11
- יא. המודר הנאה מבנים מותר בבני בנים.....13
- יב. הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע ... וכן האשה שהשביחה את הנכסים ... לא שנו אלא ששביחו נכסים מחמת נכסים אבל שביחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף קמג.

א. קני נחמור לא קנה את וחמור ... קנה מחצה

המקנה מקצת¹ נכסיו לבהמה וחזר ואמר לחבירו קני את כבהמה זו לא קנה, דהכי קאמר בשם שהבהמה אינה קונים כך את לא תקנה.

וכן המקנה נכסיו לעובר² ואח"כ אמר לאחר קנה בעובר זה לא קנה כלום.

זכבר התבאר במסכת קידושין דף נ. שהמקנה לחבירו בקנין אחד³, דבר שחל בו הקנין עם דבר שלא חל בו הקנין, נראה דעת רוב הפוסקים⁴ שקנה אותו חלק שחל בו קנין, וכן המקנה דבר לאדם ולבהמה, קונה האדם מחצה⁵.

ולכן האומר לחבירו קנה נכסי או חפץ זה אתה ובהמה זו או אתה ועובר זה, אף על גב דהבהמה והעובר לא קנו הוא קנה מחצה שלו, דהכי קאמר קנה

¹ שו"ע ונו"כ רי ב

² שם

³ כגון שהחליף מעות ומטלטלין או מעות וקרקע בחפץ אחר, ומשך את החפץ לקנות חליפיו, והרי המעות אינן נקנין בחליפיו, ואילו המטלטלין או הקרקע נקנין, וכן בקנין סודר, וכתב בפעמו"ז בשם בני חיי שלא נחלקו אלא במכר, אבל במתנה כו"ע מודים שקנה שניהם, וצ"ע. פתחי חושן חלק ח פרק א הערה מד

⁴ ברמ"א סימן רג סעיף י הביא ג' דיעות, כגון שהקנה בק"ס מעות ומטלטלין או מעות וקרקע ביחד, שיי"א שכל הקנין בטל ויי"א שכל הקנין חל ויי"א שלגבי הדבר שיש בו קנין חל הקנין, וסיים דה"ה אם קנו באיזה דבר המועיל בו קנין עם דבר שאין בו ממש, ובשו"ע סימן רי סעיף ג סתם המחבר במקנה לאדם ובהמה יחד, שלגבי הבהמה אין הקנין מועיל, או אדם ועובר, קנה האדם מחצה, והוא לכאורה כדיעה אחרונה שאין כל הקנין בטל, והרמ"א בסימן רט סעיף ד כתב שהמקנה דבר שבא לעולם עם דבר שלא בא לעולם, דינו כאת וחמור שבסימן רי, והיינו ג"כ כדיעה אחרונה. והנה בדין את וחמור דהך דסימן רי נחלקו בגמרא (ב"ב דף קמג) דרב נחמן אמר קנה מחצה, ורב המנונא אמר לא קנה כלום, ורב ששת אמר קנה הכל, וכתב הב"י שכל הפוסקים פסקו הלכתא כרב נחמן דבאת וחמור קנה מחצה, והיינו שלגבי חלק המועיל קנין קנה, עיין שם. ובסימן קעג הסביר החת"ס במה שנחלקו הפוסקים בדין את וחמור, שאם החסרון הוא בקונה שאינו בר קנין, כגון את וחמור, דעת הפוסקים דקנה מחצה, אבל אם החסרון הוא בדבר הנקנה שאינו בר הקנאה, שיש אומרים שגם בזה קנה דבר הנקנה, ולכן במקדש אשה וערוה האשה מקודשת, ויש אומרים שגם המותרת אינה מקודשת, משום דס"ל שאינו דומה חסרון בקונה לחסרון בדבר הנקנה, ואשה דבר הנקנה היא, ויש שפירשו הטעם לאו משום שיש לחלק בין חסרון בקונה לבין חסרון בדבר הנקנה, אלא החילוק הוא בלשון, שאם אמר את וחמור ה"ז שני ענינים, ואין תולין זה בזה, ולכן במקדש אשה וערוה המותרת מקודשת, אבל אם אמר כולכם אינה מקודשת.

⁵ שו"ע סימן רי סעיף ג ובוה נראה דלכו"ע קנה האדם, פתחי חושן שם פרק א הערה מו ועיין הערה מה באריכות מדברי האחרונים בסברות לכאן ולכאן, ובחילוקים שביניהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

את מחצה ובהמה או עובר מחצה, ולא תלה קניינם זה בזה אלא כל אחד בפני עצמו יקנה.

ב. מניין לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה שנאמר

כבר התבאר במסכת יבמות דף פט: וקידושין דף מו: ולעיל דף פד: שאין תורמין⁶ אלא מן היפה שנאמר (במדבר יח פסוק לב) בְּהַרְיִמְכֶם אֶת הַלֶּבֶן מִמֶּנּוּ וּבִזְמַנֵּנוּ בַתְּרוּמָה, תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, שֶׁהוֹלְכִים לְאִיבֹד או חִלּוֹל מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה, אֵינן לְהַקְפִּיד בְּכֶךָ. אִלּוּם בְּמַעֲשֵׂר הַנִּיתָן לְלוֹי וְלַעֲנִי, יֵשׁ לְהַקְפִּיד.

כל שהוא⁷ כלאים בחבירו לא יפריש תרומות ומעשרות מזה על זה אפילו מן היפה על הרע, כיצד היו לו חמשים סאה חיטין, וחמשים סאה שעורים בבית אחד והפריש על הכל שני סאין חיטין אינן תרומה, וכל שאינו כלאים בחבירו מפריש תרומות ומעשרות אפילו לכתחילה⁸ מן היפה על הרע, או מיפה על יפה ורע על רע, אבל לא מן הרע על היפה והעושה כן עובר באיסור דאורייתא, ואעפ"כ אם עישר כך ואפי' עשה כן במזיד אין קונסים אותו לחזור ולעשר⁹, ואפי' הי' שוגג שטעה¹⁰ א"צ לחזור לעשר שניה דכיון שהוא אותו המין שנתכוין לא מקרי טעות, וי"א¹¹ שבשוגג הרי זה מעשר ויחזור ויעשר, ואם גילה דעתו שאין מתכוין אלא ליפה ונזדמן לו רעה אין מעשרו מעשר כלל כלל.

ג. מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות ... ואמר הרי כולכן

מקודשות לי ... וקבלה אחת מהן ע"י כולן אמרו חכמים

⁶ רמב"ם שם הלכה א

⁷ רמב"ם שם הלכה ג

⁸ שנו"א

⁹ תוס' בסוגייתנו

¹⁰ תוס' הרא"ש קדושין מ"ו ב' ותוס' טוך ותו' רבנו שמואל שם וכן משמע לשון הר"ש בפ"ב דתרומות מ"ב שכו' דלא מפלגינן בין שוגג למזיד משמע דדינן שוה

¹¹ שיטה לא נודע למו קדושין מ"ו ב' [ושם לא חילק בין שוגג למזיד] ומאירי שם וטעמם דס"ל דבכל מן הרעה על היפה הוא קרוב למזיד דמיבעי ליה למטעמי' תחלה כמ"ש ביבמות פ"ט א' והרא"ש ס"ל דלא אמרו זה אלא בקישות מרה ואבטיח סרוח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אין אחיות מקודשות ... נכריות מקודשות ... דאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי

כבר התבאר במסכת קידושין דף נ: נא. כבר התבאר לעיל דף נ: שאם קידש נשים רבות בבת אחת¹², כגון שקבלה אחת מהן הקידושין בשליחות כולן, והיו בהן שתי אחיות או אשה ובתה, אם אמר הראויות מכם לביאה מקודשת לי, הרי כולן מקודשות לו חוץ מן השתי אחיות או האשה ובתה וכיוצא בהן, שהרי אלו שתיהן אינן ראויות לו לביאה.

ואם אמר כולכם מקודשות לי י"א¹³ שדינו כנזכר שהנכריות מקודשות והאחיות אינן מקודשות. וי"א כשאומר כולכן מקודשות לי אף הנכריות אינן מקודשות, שכיון שלא חלין הקידושין באחיות כל הקידושין בטלות, הואיל ובבת אחת ובאמירה אחת קדשן אינן תופשין למחצה¹⁴, וכיון דבאחיות אינן תופשין גם בנכריות אינן תופשין, ומכיון שנחלקו בה גדולים¹⁵, הרי הנכריות ספק מקודשות.

ד. ההוא דאמר לה לדביתהו נכסיי לך ולבניך אמר רב יוסף קנתה מחצה

¹² שו"ע ונו"כ אבהע"ז מא ג

¹³ דומה דין זה לאומר קני את וחמור כמ"ש בח"ה סי' ר"י דקונה דאע"ג דאין קנין לחמור קנה המקבל וי"א ס"ל דגרע מקני את וחמור כיון שאמר הכל בדיבור א' וקני את וחמור אומר בשני דברים לפ"ז אם אמר כולכם ואחיות דומה ממש לקני את וחמור והר"ן והמגיד מחלקים בענין אחר דשם אין סבר' לוי מפני שאין לזה יד לקנות מ"ה השני לא יקנה אבל הכא דרך ליקח רע וטוב ביחד והכל מקח א' ואם לא יקנה א' בטל כל המקח ואם אמר כולכן וא' מאחיות מקודשת לא הוי כקני את וחמור דהא אם היו יודעים איזה מהן קידש היו קדושין גמורים אף על גב עכשיו א"י מי קידש מ"מ הוי קידושין לחומר' לכן הנכריות מקודשות בודאי. ט"ז ג ב"ש שם ה, ועיין בח"מ ד שכתב סברא אחרת. אך כתב שהר"ן כתב כנזכר

¹⁴ אף על גב דק"ל קני את וחמור קנה מחצה (כמבואר בטור ח"ה ובש"ע סימן ר"י סעיף ג') יש לחלק בין האומר בתרי לישני את וחמור ובין האומר כולכם דכולל כולם בחד לישנא ולפ"ז אם אומר אחיות ונכריות מקודשת לי נכריות מקודשת ודאי אבל הר"ן כתב חילוק אחר בין את וחמור להכא דבשלמ' התם אין סברא לומר שמפני שזה אין לו יד לקנות שלא יקנה מי שיש לו יד אבל דרך הלוקח לקנות רע ויפה ביחד וכונתו לזכות בכולן ואם לא קנה אחיות גם נכריות אינם מקודשות אעפ"י שפרט אותן בפני עצמן. ח"מ שם ד

¹⁵ ט"ז שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף קיד: שהנותן מתנה¹⁶ לפלוני ולפלוני, חולקים שזה בשוה¹⁷ אפילו הם מאה, הנותן מתנה¹⁸ לכלל ולפרט, נותנים לפרט חצי ולכלל חצי. ומשום כך אמר שהוא נותן לפלוני ולבניו, אותו פלוני נוטל מחצה וכל בניו יחד נוטלין מחצה, וכן אם אמר לפלוני ולפלוני ולפלוני¹⁹ ולבני ראובן, נוטלין כל הנפרטים יחד מחצה וכל בני ראובן יחד מחצה, ואף על פי שלנפרטים יצא פחות מאשר לנכללים, כגון שאין לראובן אלא שני בנים.

ומעשה באחד שאמר לאשתו נכסי לידך ולבניך²⁰, ואמרו חכמים תטול היא מחצה וכל הבנים מחצה.

ה. והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן מחצה לבניו

כבר התבאר במסכת יומא דף יד. ודרף יז: שהכהן גדול הוא ראש לכל הכהנים, ולפיכך על אף שעבודות המקדש חולקו לפי משמרות ובתי אב ועל פי פייס, כהן גדול בכל יום²¹ מקריב ומקטיר מתי שירצה. ונוטל חלק בקדשי המקדש לאכילה בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, גם אם אינו מקריב. וכשירצה יאמר זה²² החטאת שלי זה האשם שלי, שבבהמ"ק נחשב כבעל

¹⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ רמז ה ורנג כד

¹⁷ כתב בכנה"ג סימן סא הגהב"י אות סא בשם שו"ת המבי"ט ח"א סימן קנד שהאומר בני פלוני ובנותי יחלוקו שוה בשוה, ה"ז לטפווי אתא שיטלו כל אחד מהם שלישי,

¹⁸ ובמנח"פ הביא בשם הפנים יפות פ' אמור שמסתפק במכירה שמכר לה' בני אדם ופרט אחד מהם, אם גם בזה אומרים שהפרט נוטל מחצה, ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"ג סימן קצא באם אמר לראובן ושמעון וללוי, ומחלק שם בין הזכיר למ"ד גם לשמעון נוטל כל אחד שלישי, אבל אם אמר לראובן ושמעון בלי למ"ד ורק ללוי הזכיר בלמ"ד הרי ראובן ושמעון הם כלל ונוטלין מחצה ולוי נוטל מחצה, עיין שם, ועי' בהשגות הראב"ד פ"א מה' זכיה ה"ז ובמ"מ, ובאבן האזל שם.

¹⁹ ובשו"ת מהרש"ג ח"ג סימן קיט דן במי ששלח לראש ישיבה סך מעות ואמר שינתן לראש הישיבה עם בני הישיבה, וכתב שלכאורה יש לחלק אם אמר בו"י או לשון עם, ומ"מ מסיק שאין לחלק בכך, אלא שכתב שבנדון זה יש לברר אם ראש הישיבה יש לו כדי סיפוקו ממקום אחר מסתמא נשלח רק לבני הישיבה, עיין שם.

²⁰ רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק יא הלכה ה

²¹ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ד הלכה יב ופרק ה הלכה יב

²² ועיין בלקוטי הלכות בזבח תודה שם ה: שהסתפק האם יכול ליקח על מנת לתת לאחר ודייק ממש"כ בנמ' חטאת זו אני אוכל ולא אמר חטאת זו אקח. אך לפי"ז יש לדייק את לשון הרמב"ם שכתב זו החטאת שי שאדרבא יכול ליקח גם שלא על מנת לאכול אלא רק שתהיה שלו וצ"ע ומ"מ לכו"ע אם כבר לקח יכול לתת לאחר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הבית בביתו. ונוטל חלק בחלוקת אכילת קדשים בראש איזה מנה יפה שיבחר לו²³.

האמור אינו אלא בקרבן יחיד²⁴, אך בקרבנות ציבור אינו יכול ליקח את כל הקרבן כולו לעצמו, רק נוטל מחצה²⁵.

ולפיכך כהן גדול²⁶ לעולם נוטל מלחם הפנים, מכל משמר חצי החלות שזכה בהן²⁷, שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו, ואין כהן גדול נוטל פרוסה כלומר חצי חלה שאין זה כבודו.

ו. ההוא דמי כלילא דשדו דבי מלכא אאבוליי ואאיסטרוגי

... ניתבו אבוליי פלגא ואיסטרוגי פלגא

מי שנתפס על חבירו, ולקחו עובדי כוכבים ממון בגלל חבירו, אין חבירו חייב לשלם²⁸. אין לך מי שנתפס על חבירו ויהיה חבירו חייב לשלם לו, חוץ

²³ כס"מ שם

²⁴ בספיא דתוספתא מסיים חלה אחת משתי חלות ארבע וחמש חלות מלחם הפנים. רבי אומר אומר אני שיהא זה נוטל מחצה שנאמר והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו שיהא אהרן שקול נגד בניו. ועד כאן לא פליגי רבנן ורבי אלא אם נוטל מחצה או פחות ממחצה אבל כולו לכו"ע לא שקיל. וצ"ל דרישא חטאת זו שלי אשם זה שלי מיירי בקרבן יחיד דבזה יכול ליקח לעצמו כל הקרבן אבל בקרבן צבור אינו יכול ליקח לעצמו כולו רק בורר לו מנה יפה וחולק עם אחיו הכהנים ונוטל מחצה או מעט פחות ממחצה לכל מר כדאית ליה. וכן הוא בהדיא בירושלמי פ"א דיומא ה"ב א"ר זעירא כאן לקרבן יחיד כאן לקרבן צבור ע"כ. ונראה דבזה כו"ע לא פליגי וכי פליגי רבי ורבנן בקרבן צבור. הר המוריה

²⁵ כמבואר בתמידין ומוספין ד יד

²⁶ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ד הלכה יד

²⁷ וכיון שנפסק כחכמים שנכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש לוקח מכל משמר שלול ונמצא שכהן גדול לעולם נוטל שש מלבד אם יש משמר התעכב שהוא נוטל שתיים א"כ נותרו עשרה וכהן גדול נוטל חמש. לקוטי הלכות ה:

²⁸ בלבוש כתב "ונראה לי דאפילו לפי היש אומרים דלעיל דפרע לגוי חייב, הני מילי בחוב גמור שודאי היה הגוי תובעו שישלם לו חובו ולא היה מוחל לו, אבל הכא מיירי שתפשוהו השלפון או שר העיר מחמת איזה דבר שאינו ממס הקצוב, ואלמלא שפגעו זה או שלא בא פתאום בביתו ותפשוהו מחמת חבירו, יכול להיות שהחביא עצמו עד יעבור זעם והיה בא הדבר לידי שכחה ולא היו תובעים את חבירו כלל, לכך אין חבירו חייב לשלם לו, דאמר ליה מולך גרמה שפגעו בך ורוצים לנוולך ולוקחים אותי לפתחון פה להם". אך בסמ"ע חולק וכתב בס"ק ו נראה דאפילו להחולקים הנ"ל דס"ל דבכל חוב זולת מוונות אשתו חייב לחזור ולפרוע לו, מודים בזה, דדוקא שם דמיירי דפרע לו מדעתו וגומל עמו חסד חייבוהו חז"ל לחזור ולפרוע כדי שלא יונעל דלת בפני גומלי חסדים, משא"כ זה שלא פרעו מדעתו אלא הוצרך לפרעו בעל כרחו מחמת שנתפס עליו,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מן²⁹ הנתפס מפני המס³⁰ הקצוב על כל איש ואיש בכל שנה³¹, או הנתפס על התשורה³² שנותן כל איש ואיש למלך בעברו עליהם הוא או חיילותיו, הרי זה חייב לשלם לו, והוא שיקחו ממנו בפירוש בגלל פלוני, בפני עדים.

ואחד שנתפס מבח מס של קהל אחר, ותפס משל א' מן הקהל, יכול לתופסו בשביל כל הקהל, כי כולם אחראין וערבאין זה בשביל זה, ולכן א"צ לגבות מכל אחד חלקו.

אין אדם נתפס בעד מס חבירו, אלא קודם שנתפייס המלך. אבל אם כבר נתפייס המלך, אין אדם נתפס על חבירו³³, אולם פרנסי הקהל שהלוו לצורך המס ופייסו כבר להמלך, יכולין לפרוע בעד כל הקהל, וכל אחד צריך ליתן חלקו, מפני שהן כאפוטרופסי הקהל ממונים הם וכשותפים הם³⁴ ומה שהלוו ופייסו להמלך לטובת הקהל ובשליחותם עשו מה שעשו³⁵.

וכל זה שאין אדם נתפס על חבירו, היינו שאין תקנה בעיר. אבל אם יש תקנה בעיר, הולכין אחר המנהג. ומ"מ אם קצתן עשו שלא כהוגן, והעליל השר עליהם, אין אחרים צריכים ליתן לזהשודאי על דעת כך לא השתתפו, אם לא שפירשו בהדיא.

ומשום הכי אף אם פרע לגוי דנתבאר לעיל דלכו"ע צריך לחזור ולפרוע לו, בכה"ג דנתפס מהגוי א"צ לחזור ולשלם לו, כנ"ל, וכן כתבתי בפרישה [סעיף ב'], ודלא כמ"ש בעיר שושן.

²⁹ עיין נתיה"מ ביאורים [סק"ה] דדוקא שתפסם לפרעון על חבירו ופטרם מחובו, אבל אם תפס רק למשכון, חייב חבירו לשלם מדר' נתן. ועיין ביאורים [שם] דדוקא כשתפס מרשות ראובן נכסיו בעד חוב של שמעון, אבל אם היו נכסי ראובן בבית שמעון ותפסם בעל חוב של שמעון, חייב שמעון לשלם לראובן.

³⁰ כ' בשלמי גבורים פ' לא יחפור סוף דף קס"ט דוקא מפני המס של מלכו' זו אבל היכא שמשכנוהו לראובן שהוא ממלכות אחר בשביל מס שמעון ממלכות זו כיון שהמלך גזלו ואנסו אין שמעון חייב כלום ע"כ. ש"ך שם יד

³¹ דוקא מס של שנה זו, אבל משנה שעברה מאחר שכבר נתפייס המלך אין להעביט האחר עליו. סמ"ע שם ח

³² היינו דוקא בתשורה דבר קצוב על כל איש ואיש אבל מתנה פרטית של איש פרטי שהתנדב למלך ליתן כל שנה ושנה אין שום אדם נתפס על מתנת יחיד. ש"ך טז

³³ ברמ"א כתב בלשון י"א אך עיין בסמ"ע ח וש"ך יח שאף המחבר מודה לזה

³⁴ ש"ך שם יט

³⁵ סמ"ע שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ז. הרי עלי מנחה מאה עשרון להביא בשני כלים מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד ואם הביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד יצא

כבר התבאר לעיל דף פא: שאין³⁶ היחיד³⁷ מביא מנחה בכלי אחד יותר מששים עשרון, ואם נדר יותר מששים מביא ששים בכלי אחד³⁸ והשאר בכלי שני, שאין יכולין להבלל באחד אלא ששים.

אבל יתר על ששים אין נבללין, ואף על פי שאין הבלילה מעכבת³⁹, אמרו חכמים כל הראוי לבילה אין הבילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה הבילה מעכבת בו.

דף קמג:

ח. והלכתא בזותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה

כבר התבאר לעיל דף יב: ודף קיד: האחים או השותפים⁴⁰ שבאו לחלוק השדה המשותפת, אם היתה כולה שוה בערכה ואין חלק אחד שוה יותר מחלק השני, אם מהמת עידית וזיבורית, בית הבעל ובית השלחין, שדה הלבן ושדה אילן, סמוך לנהר או רחוק, וכל כיוצא בזה, וכל אחד נוטל במדה

³⁶ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יז הלכה ו

³⁷ זה שכתב יחיד משום דציבור יש שמביאין יותר מששים עשרון, כמו ביום טוב ראשון של חג שחל להיות בשבת שיש לפי חשבון הקרבנות ס"א עשרון. כ"מ. ובהר המוריה כתב הא דכתב אין היחיד וכו' דאילו בצבור אין הצבור מביא מנחה כלל רק הקבועים כמו מנחת נסכים ומנחת העומר ושם יש שיעור כמה להביא משא"כ ביחיד אבל מרן כתב דאתי לאפוקי ציבור דציבור מביא ס"א עשרונות יעו"ש ותמוה הוא לענ"ד דהא התם אינם בכלי אחד וכמש"כ רבינו לקמן פ"י מהל' תמידין ומוספין הי"ד יעו"ש וכ"ה שם בש"ס אלא העיקר כמש"כ. ³⁸ ויראה לי דזה שנתבאר דעד ששים מביא בכלי אחד אין הכוונה שמחוייב להביא בכלי אחד, דזה אינו אלא כשפירש להביא בכלי אחד, אבל בסתמא נראה שיכול להביא בין בכלי אחד בין בשני כלים, ואפילו נדר להביא רק שני עשרונות אם לא פירש בכלי אחד או בשני כלים יכול לעשות כרצונו. ואף על גב דלפי הלשון משמע שצריך להביא בכלי אחד, מ"מ נלע"ד דאינו, והש"ס והרמב"ם קמ"ל דעד ששים יכול להביא בכלי אחד ולא יותר מששים אפילו כשפירש בכלי אחד מהטעם שנתבאר. ערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן צו סעיף טו

³⁹ כמבואר שם פרק יג הלכה יא

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם קעד א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לפי חלקו. מחלקים ביניהם לפי מדה, ואם אינה שוה בערכה חולקין לפי שומא. ששמיין ערך אמה עידית כנגד אמה זיבורית ונוטל פחות, או שמעלה בדמים,

ואם אינם מתרצים חולקים לפי גורל, דהיינו לאחר ששמו השדה מחשבין כמה אמות יוצא לחלק אחד כנגד חלק אחר משובח או גרוע, או כמה צריך להעלות בדמים עבור חלק משובח, ונותנים כל החלקים בקלפי אחד ושמות האחים או השותפים בקלפי אחר, ונוטל מכאן גורל ומכאן גורל, וכל אחד נוטל לפי מה שזכה ע"י הגורל.

ביקש אחד מהם לקבל חלקו בלי גורל בצד אחד הסמוך לשרהו, והחלוקה לפי מדה, והחלקים שווים, יש אומרים⁴¹ שכופין שאר השותפים לכך מדין כופין על מדת סדום⁴², מכיון שזה נהנה שיהיה חלקו סמוך לשרהו⁴³, וזה לא חסר⁴⁴. ויש אומרים⁴⁵ שאין כופין, ושאר השותפין יכולים לתבוע ממנו העילוי מה ששוה לו כאן יותר, או שיחלקו בגורל, ויש אומרים⁴⁶ שדין זה נשאר בספק.

⁴¹ דעת המחבר כדעת הרמב"ם

⁴² ולדעת הרמב"ם מה שאמרו מעלינן כנכסי דבי בר מריון, היינו כשחלקו בשומא ועילוי

⁴³ כתב הב"י בשם המרדכי בשם ספר החכמה שגם בבתים יכול לומר שבצד זה נחא לי יותר, או משום שמצוי להשתכר יותר או משום ריוח אחר, ואף על פי שבמרדכי בשם מהר"ם משמע שלרש"י אין בבתים שום מעליותא בזה יותר מזה, כתב הב"י דע"כ צ"ל דספר החכמה חולק, או דאירי שידוע שבצד זה יש מי שצריך לו ביותר ויוכל למכרו ביוקר, אבל בסתם בתים לא שייך סברא זו.

⁴⁴ ודעת רש"י בעין דעת הרמב"ם אלא שמחלק שאם אין לו שום תועלת בחלק זה יותר מבזה כופין עמ"ס, אבל אם יש לו איזה צד תועלת בחלק אחד, כגון שחושש שלפעמים זה ניתן להשקות וזה לא, אין כופין, וע"י בב"י ופרישה שביארו באריכות שיטת רש"י והרמב"ם, וע"י צ"צ (פסקי דינים לחו"מ סימן קעד).

⁴⁵ רמ"א שם, כדעת הרא"ש בפסקיו (ולא כתשובותיו) שהסכים לפירוש ר"ת בהא דעלוי כנכסי בר מריון שעצם ההנאה שאם לא יזכה בגורל יוכל לתבוע תוספת דמים מפני שהוא רוצה בזה, מיקרי זה חסר, ושוב אינו בכלל מדת סדום. ועיין בטור (מדברי הרא"ש בשם הר"י יונה), שאם פקח הוא, יפחות ממה שהם מעלים בשומא ועיין בנה"מ ס"ל ש"א שאין פקחותו מועלת לו, ועל כרחו ישלם כמה שהם העלו בשומא, או יסכים לגורל, אולם צ"ע שהסמ"ע העתיק דברי הטור בשם הר"י יונה בלא שום חולק.

⁴⁶ רמ"א שם עפ"י דברי המרדכי (בפ' השותפין), וכתב שבתחלה ישילו גורל, ואם יזכה זה בצד המיצר שלו הרי טוב, ואם לא יזכה, עדיין לא זכה השני אלא כדין ספק משום דשמא הלכה כרש"י שלא אמרו מעלינן כנכסי דבר מריון אלא במקום שיש צד עלוי חוץ מעצם רצונו סמוך למיצר שלו, כגון שלפעמים זו מתברכת יותר מזו וכיוצא בזה, אבל כשאין שום צד עליוי אלא מפני רצונו סמוך למיצר, מודה דכופין עמ"ס, ושמא הלכה כר"ת שגם בלא צד עלוי אין כופין, ולכן יהיה הדין כדין ספק במקום שאין אחד מוחזק יותר מחבירו, וכל דאלים גבר, וכתב בשו"ת שב"י (ח"ב סימן קסז) שמצינו שבמקום פלוגתא דרבנותא אמרינן כל דאלים גבר (גיטין דף ס ע"ב), שאמרו השתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר כל דאלים גבר. וסיים השב"י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לא היתה השדה⁴⁷ כולה שוה והוזקקו לחלוק על ידי שומא והשלמת עילוי וביקש האחד לקבל חלקו על פי השומא סמוך למיצר שלו, לכו"ע אין שומעין לו, אבל אם רוצה חלקו בצד השוה פחות כמדת חלק היפה, יש אומרים⁴⁸ ששומעין לו.

וכבר התבאר שהנותן מתנה לפלוני ולפלוני חולקים שוה בשוה אפילו הם מאה, והנותן⁴⁹ מתנה לכלל ולפרט, נותנים לפרט חצי ולכלל חצי⁵⁰.

**ט. ההוא דשדר פיסקי דשיראי לביתיה ... הראויין לבנים
לבנים ראויין לבנות ולא אמרן אלא דלית ליה
נלתא אבל אית ליה נלתא לבלתיה שדר ואי בנתיה לא
נסיבן לא שבק בנתיה ומשדר לבלתיה**

בריא⁵¹ השולח הפצים⁵² לביתו ואומר ינתנו לבני⁵³, אם הם הפצים הראויים לבנים ינתנו לבנים, ואם ראויים לבנות ינתנו לבנות, כגון ספרים וכלי מלחמה

שבזמננו לא אמרינן כל דאליים, שאנחנו בגולה ויש כמה חששות אם נפסוק כן, וגם הטעם דמי שהאמת אתו יתברר לא שייך בזמנים שרבו המתפרצים והאלמים שמוסרים נפשם על ממון שאינו שלהם, על כן מוטב לומר יחלוקו, ויש להסתפק מה שייך בנדון דידן יחלוקו, ואפשר שנותן חצי העלוי.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם אפילו לדעת הרמב"ם, דכיון שכבר באו לשומא ועילוי יכולים להעלות גם אותו עילוי במה שסמוכה לצד שדהו, ואין בזה משום מדת סדום, ויש לעיין לשיטת רש"י שמפרש הך דמעלינן כנכסי בר מרינן שלפעמים זה טוב מזה, א"כ לאחר השומא ועילוי לא שייך טעם זה, ועי' חזו"א (ב"ב סימן ח).

⁴⁸ שו"ע שם, והיינו שרוצה בזיבורית כאילו היא עידית בלי שימול יותר או בעילוי דמים, דלא גרע מאילו כולה שוה שסובר הרמב"ם ששומעין לו, ונראה שלדעת הרא"ש אף בזה אין שומעין לו, דסוף סוף יכולים לומר מעלינן וכו', כיון שיש להם זכות לחלוק בגורל, וכ"כ בנה"מ. וכתב הסמ"ע דאע"ג דס"ל להרמב"ם (בסימן קעא סעיף י) שאם רוצה לוותר מחלקו יכול השני לומר איני רוצה מתנה משום דשונא מתנות יחיה, שאני הכא שלגבי זה אין זו מתנה משום שהסמיכות למיצר שלו שוה לו יותר, ואף על גב דגם התם מסתמא שוה לו, דאליה לא היה נותן, אפשר שוה דבר השוה לכל העולם.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ רמז ה ורנג כד

⁵⁰ ובשו"ת מהרש"ג ח"ג סימן קיט דן במי ששלח לראש ישיבה סך מעות ואמר שינתן לראש הישיבה עם בני הישיבה, וכתב שלכאורה יש לחלק אם אמר בו"ו או לשון עם, ומ"מ מסיק שאין לחלק בכך, אלא שכתב שבנדון זה יש לברר אם ראש הישיבה יש לו כדי סיפוקו ממקום אחר מסתמא נשלח רק לבני הישיבה, עיין שם.

⁵¹ אולם בשכיב מרע הדין שונה עיין פתחי חושן חלק ט פרק ד הערה פ שהאריך בזה

⁵² שו"ע ונו"כ רמז א

⁵³ כתב בכנה"ג בשם הריב"ש דוקא כשאמר ינתנו לבני, אבל בלא"ה אמרינן ששלח כדי שישארו בביתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לבנים, ובגדי משי ותכשיטים לבנות ויש אומרים⁵⁴ שאם הבנים נשואים וגם הבנות נשואות, אף הראוי לבנות ינתן לבנים⁵⁵,

דבר הראוי לבנים ולבנות ינתן לבנים⁵⁶, ואם אמר לבני ביתו⁵⁷ והיו שם דברים הראויים לבנות ואין לו בנות ימלו כלותיו⁵⁸, ויש אומרים⁵⁹ שאם יש לנותן אשה היא קודמת.

י. ההוא דאמר להו נכסיי לבניי הוה ליה ברא וברתא מי קרו אינשי לברא בניי ... לא קרו אינשי לבר ברא ברא

⁵⁴ סמ"ע שם א

⁵⁵ כיון שאמר לשון בנים, יותר מסתבר שמתכוין לכלותיו שפרנסתם על בניו מאשר לבנותיו שפרנסתם על בעליהם, והב"ח חולק דכיון שאמר בניו אין כלותיו בכלל וינתן לבנות, ומ"מ בפנויות אמרינן שנתכוין לבנות מפני שמוטל עליהם להשיאם, ובערוה"ש מסתפק כשהבת אלמנה או גרושה.

⁵⁶ שו"ע שם והוא דעת הרמב"ם, אבל דעת הטור בשם הרמ"ה שינתנו לשניהם, וכתב בערוה"ש שאם יש מספיק לשניהם מודה הרמב"ם שינתנו לשניהם, ופירש הסמ"ע דהיינו דוקא כששלח לבניו, אבל כשאמר בני ביתי לכ"ע ינתן לשניהם, ועיי' מהנ"א ה' זכיה סימן מג.

כתב בערוה"ש שאם לא פירש למי לחלק, הראוי לבנים לבנים והראוי לבנות לבנות, והראוי לשניהם יחלוקו, ואם כולם נשואים ימלו כלותיו, ואם בנותיו פנויות ימלו הבנות, וכשהבנים אינם נשואים ימלו הבנות אף כשהן נשואות, ואם יש לו בנים או בנות שאינם סמוכים על שלחנו אינם נוטלים כלל כשלא פירש בהדיא, וכשיש לו בנים בלבד, אף על פי שיש לו בנות בנים, נוטלים רק הבנים, וכן בבנות בנותיו, דבמקום זרע עצמו אין נכדיו בכלל אא"כ פירש.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁸ מכיון שלא הזכיר בניו אלא אתם בני ביתו אומדן דעתו לכלותיו, ואף כשיש לו בנות אלא שהן נשואות, דעתו קרובה יותר לכלותיו יותר מאשר לבנותיו נשואות.

⁵⁹ בשו"ע שם אבל ברישא כשאמר לבניו, אף שיש לו אשה אינה בכלל בנים, ועיי' במנח"פ מ"ש לחלק אם אמר לביתו או שאמר לבני ביתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שכיב מרע⁶⁰ שאמר נכסי לבני בלשון רבים⁶¹, אף על פי שלא היה לו אלא בן אחד ובנות הכל לבן לבד⁶², ואין הבנות⁶³ בכלל⁶⁴, ואם אמר בפירוש לבני ולבנותי, הראוי לבנות ינתנו לבנות, והראוי לבנים לבנים⁶⁵, ויש אומרים⁶⁶ שאם אמר ליתמי בנות בכלל.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶¹ ובגמרא לא הוזכר דאייירי בשכ"מ, אבל רשב"ם פירש כן, וגם הרמב"ם כתב כן, וגם הביא הלכה זו בדיני מתנת שכ"מ (פ"א מה' זכיה ה"א), ולכאורה נראה שלכן פירשו הלכה זו בשכ"מ משום דבבבא לא מהני אמירה לבד, אבל הטור הביא הלכה זו בסימן רמז, לאחר שהביא הלכות דשולח הפצים לבני ביתו, המבוארים בשו"ע שם סעיף א, וכתב בד"א בבבא אבל שכ"מ שאמר נכסי לבני וכו', והביא הב"י שם מדברי הראשונים שהביאו בשם הירושלמי (בפ' שני דייני) מי ששלה ממדינת הים ואמר ינתנו אלו לבני בנותיו בכלל, ואם אמר בשעת מיתה אלו לבני אין בנותיו בכלל, וכתב הב"י בשם הנ"ל המעם שמשום שבחיו רוצה לכבד בנותיו כדי שיהיו חביבין על בעליהן, אבל בשעת מיתה אינו רוצה לעקור נחלה דאורייתא, והוסיף דלא מיירי בדברים הראויים לאלו מפי מלאו, דאל"כ פליג רישא דירושלמי על תלמודא דידן דאמרן הראוי לבנות לבנות, עיין שם. ובשו"ת הרא"ש (כלל פה סימן ג) כתב עוד מעם לחלק (הרא"ש שם בא ליישב סוגית הגמרא דידן ולא הזכיר כלל דברי הירושלמי) בין מחלק בחיו, דבנות בכלל בני מפני שרוצה בכבוד בנותיו שתהיינה מלובשות בכבוד שיהא להם קופצים (ומחלק בין נשואות לאינן נשואות, כההיא דשולח הפצים), אבל בשעת מיתה הרי יש לבנות קצבה מעישור נכסי, עיין שם, ומשמע מדברי הטור שגם בשולח הפצים יש לחלק בין בריא לשכ"מ, ובשכ"מ אין נ"מ בין ראוי לבנים או לבנות, וכן באמר נכסי לבני אם הוא בריא אמרינן בנותיו בכלל, וכן פירש הסמ"ע בהדיא, אבל בדברי הרמב"ם אפשר לפרש שמחלק בין הפצים מסוימים שבזה תלוי אם ראוי לבנים או לבנות, ואין נ"מ בין בריא לשכ"מ, משא"כ באומר נכסי לבני, וצ"ע, ועיי' שו"ת פנים מאירות ח"א סימן לו שהאריך בביאור הלכה זו. פתחי חושן חלק ח פרק יז הערה קא

⁶² וכתב הסמ"ע בשם התוס' דאע"פ שלא היה צריך לצואה, שבלא"ה היה הבן יורש הכל, ותירצו שהוצרך לכך כשנתן קודם לאחר במתנת שכ"מ, ורוצה בצואה זו לבטל המתנה לאחר, ולכאורה היה יכול לבטל בלשון חזרה לבד, וכמו שנתבאר בסימן רנ סעיף יג, ואפשר שלא ידע מזה, או שרצה לחזק החזרה.

⁶³ כתב בכנה"ג בשם שו"ת לחם רב דה"ה בנותן מתנה לאחרים ואמר לבני פלוני אין בנותיו בכלל.

⁶⁴ ואין הבנות בכלל, וכתב הרמ"א דכ"ש כשיש לו בנים רבים שהכל לבניו ועיי' בפת"ש בדין נתן חלק לבן אחד ואח"כ אמר בלשון רבים שיהא להם השתמשות בחלק זה, שאין לשון רבים מוציא מיד הבן שזכה בו קודם, עיין שם.

⁶⁵ רמ"א שם, ופירש הנה"מ כונתו דדוקא הראוי לבנות לבד יתנו לבנות, אבל הראוי לשניהם יתנו לבנים, וכמו שנתבאר בשו"ע שם סעיף א גבי שולח הפצים. והט"ז כתב דדוקא כשיש חלק הראוי לבנות, אבל אם כל הנכסים ראוי לשניהם, ונמצא שאי אפשר לקיים צואתו, ע"כ אמרינן שבכל הנכסים יטלו שניהם, וביאר הט"ז דכל שאמר לבני ולבנותי ע"כ משום מתנה אמר ולא משום ירושה, דלבת לא מהני לשון ירושה, ולמד מכאן שבכל לשון נתינה לבת והוא ספק לשון מתנה או לשון ירושה, אמרינן דמתנה הוא, עיין שם. ובמנחת פתים כתב דאומדן דעת הוא מדאמר בני ובנותי נתכונן שהראוי לבנים לבנים והראוי לבנות לבנות, ומה שראוי לשניהם חולקים יחד, ולא אמרינן דמה שראוי לשניהם יטלו מחצה הבנים ומחצה הבנות, משום דאמרינן דמה שכלל בנים בפני עצמן כדי שמה שראוי לבנים או לבנות לא יהא בכלל, עיין שם.

⁶⁶ רמ"א שם, ועיי' פת"ש שיש חולקים על זה, וכתב הרמ"א דה"ה אם אמר ליוצאי חלצי דבנות בכלל,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן אין בן הבן בכלל בני⁶⁷ בלשון בני אדם⁶⁸, ולפיכך היו לו שני בנים ומת אחד מהם והניח בן, אין בן הבן נוטל כלום, ואם אין לו בן אלא בן הבן⁶⁹, אף על פי שיש לו בת, נותנים לבן הבן⁷⁰.

יא. המודר הנאה מבנים מותר בבני בנים

גדר מהבנים⁷¹, מותר בבני בנים, וכן מותר בבנות⁷², אף על גב דבני בנים הרי הם כבנים, בנדרים הולכין אחר לשון⁷³ בני אדם⁷⁴.

יב. הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע ... וכן האשה שהשביחה את הנכסים ... לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁸ ובלשון תורה בני בנים הרי הן כבנים וכן בן הבת, פ"ה יו"ד ר"ז ב

⁶⁹ ועי' פת"ש סק"ב באם אמר לבני בניו אם דור רביעי בכלל, שהאחרונים מסתפקים בזה, והביא גם משו"ת משכנות יעקב באם אמר נכדיו אם גם בן נכדו בכלל

⁷⁰ ובב"י כתב שאם יש בת ובן הבן נותנים לבן הבן או לשניהם, ופירש הפרישה כוונתו שאם הנותן שכ"מ ואין דרך להעביר נחלה, נותנים לבן הבן, ואם הוא בריא ויש לו בת ובן הבן נותנים לשניהם, שבב"י גם בנותיו בכלל בניו, מיהו רק בראוי לבנות, ובפת"ש סק"ג כתב בשם שו"ת שבו"י שבן חורגו פשיטא שאינו נוטל במקום בן הבן, אפילו אם הוא צורבא מרבנן, אלא שמסתפק שם באם נתגדל בביתו, אפשר שהוא בכלל בנו, וכמ"ש הרמ"א בסימן מב סעיף מו שהמגדל יתום בביתו ראוי לכתוב עליו בנו, עיין שם, ועי' פת"ש שם.

⁷¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ר"ז מו

⁷² והיכא דאין לו בנים רק בנות ובני בנים כ' הני' פ' מי שמת דאסור בבני בנים ומותר בבנות מ"ל גדר מראובן ובניו ובני בניו נלע"ד דמותר בדור רביעי ומדברי הר"ם מטראני (ח"ב סכ"ח) נראה דהוי ספיקא כנה"ג ועי' ש"ך חוה"מ (סי' רנ"ז סק"ג) הי' רע"א שם

⁷³ עיין (בשאלת יעב"ץ ח"א סימן קס"ה) שכתב דהמגדל יתום או בנו של אדם אחר וקוראו בנו והלה קוראו לו אבי שנדרו זה מזה בשם בן ואב בסתם או שנתנו מתנה זה לזה בלי זכרון שם העצם ספיקא הוי ואולינן לחומרא דהיינו בנדרים נאסרים זה ע"ז ובממון חומרא לתובע מיהו ביש לו בנים לזה המגדל נראה שאפי' בנדרים אין המתגדל נאסר דאמרינן לבניו ממש נתכוין אכן ביש לו אב למתגדל אף על פי שהמגדל מוחשיבו לבנו ונאסר בו מ"מ כשנדר הבן י"ל שלאביו האמיתי נתכוין וכיון שהדבר שקול כי ליכא הוכחה מדעת הנותן והנודר אולינן הכא והכא לחומרא. וחורגו שאינו גדל אצלו ודאי דאינו בכלל בן לשום דבר ע"ש. [ועמ"ש בפ"ת לח"מ סי' מ"ב סט"ו בהג"ה בד"ה הואיל וגדלהו]. פת"ש שם יא

⁷⁴ בלשון תורה בני בנים הרי הן כבנים וכן בן הבת, כדאיתא בפרק הבא על יבמתו [יבמות] דף ס"ב ע"ב. פ"ה שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת ב"מ דף לט: שהיורשים⁷⁵ בנכסי הירושה⁷⁶ קודם שחלקו, מעיקר הדין דינם כשותפים⁷⁷, ואין אחד מהם יכול לעשות בלי רשות שאר האחים, ואם מכר אחד מהם, אפילו גדול האחים, אין במעשיו כלום⁷⁸, ואם ניזונין ומתפרנסין כולם יחד, נוטל כל אחד⁷⁹ מתפוסת הבית⁸⁰ מזונותיו ומלבושיו⁸¹ הצריכין לו ולבני ביתו, בין הרבה ובין מעט, וכשבאים לחלוק אין מחשבין כמה הוציא כל אחד אלא חולקין בשוה⁸².

אחד מהאחים⁸³ הניזונים⁸⁴ מתפוסת הבית שהשביח נכסי הירושה, יש אומרים שהשבח לאמצע ומתחלק לכל היורשים בשוה, בין בשבח הבא מחמת הוצאות שהוציא מכיסו או בטירחת גופו כגון לחפור ולבנות, ובין

⁷⁵ שו"ע ונו"כ רפ"א

⁷⁶ רמב"ם (ריש פ"ט מה' נחלות) ומ"מ יש דברים שכל שלא חלקו אין דינם כשותפים, כמבואר במשנה בבכורות (דף נו ע"ב) לענין מעשר בהמה ולענין קלבון, עי' בסוגיא שם, ועי' אור שמח (בה' שקלים).

⁷⁷ ובערוה"ש הביא בשם הירושלמי דסתם אחים שותפים עד ג' דורות, וכתב בשם הראב"ד (בתמים דעים) דהירושלמי קאי על בני היורשים שהשביחו, אבל לאחר ג' דורות דינם כאחרים ונוטלים שכר מרחתם, ודוקא כשאבי אביהם חי, אבל אם בני הדור הראשון מתו, דינם כירשיים עצמם, אפילו עד כמה דורות, ובשם הרמב"ן כתב דאף כשמת הדור הראשון, סתמא דמילתא דעד ג' דורות הוא לאמצע ואחר ג' דורות דינם כאחרים, עיין שם.

⁷⁸ ועי' ד"ג (כלל לז סימן כ וכלל פט סימן יח), ובשו"ת מהרי"א הלוי (ח"ב סימן כו) נראה שדן ביורשים שהשכירו ריחיים כמה שנים, ואח"כ השכירו חלק מהיורשים לאחר שלא מדעת היורשים, ודן שם מדיני בר מצרא והשגת גבול בשכירות, ומשמע דבלא"ה היה מעשיהם קיים, וצ"ע, ועי' שו"ת מהר"ש (ח"ג סימן צב), ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"א סימן רכז) בד"ק יורשים שחלקו ונשאר ביד אחד מהם מעות שלא מסר ליד הזוכה, אם מותר לתת ריוח משום רבית, ואם הרויח אם חייב ליתן. פתחי חושן חלק ט פרק ג הערה א

⁷⁹ נראה דכשכולם גדולים או כולם קטנים, לכו"ע הדין כן, שאפילו אם יקרה שאחד מוציא יותר מחבירו, או שבני ביתו מרובין, אין זה אלא דבר מועט שאין דרך להקפיד על כך. וכ"כ הרמ"א (סימן רפז סעיף א) שאין האחים יכולים לתבוע ממי שיש לו בנים הרבה שיחזיר להם מה שאכלו הבנים, ואפשר שאף לכתחלה אין יכולים למהות,

⁸⁰ שותפות של אחים כמה שירשו כאחד תיתכן בשני אופנים. אחד. שנשתתפו אחר שחלקו את ירושת אביהם. השני עדיין לא חלקו את ירושת אביהם ושותפים הם בה, והיא נקראת "תפוסת הבית".

⁸¹ כתב בכסף הקדשים שאם צוה האב שיתפרנסו בניו בשוה, ולא פירש אם בכלל זה גם מלבושים, שיש לנהוג עפ"י מנהגו בחיים כפי שנתן לבניו אחר נישואיהם, שיש נוהגים לתת גם מלבושים קטנים, כן יש לנהוג.

⁸² כתב בערוה"ש שלא אמרו בניזונין יחד אלא כשגם בחיי אביהם היו ניזונין יחד משלחן אביהם, אבל אם בחיי אביהם היו ניזונין בנפרד, ורק לאחר מיתה הנהיגו הוצאותיהם מתפוסת הבית, אין דינם כניזונין יחד, ואין מוחלין זה לזה.

⁸³ שו"ע ונו"כ רפ"א

⁸⁴ ואין נ"מ בין גדולים וקטנים לבין גדולים וגדולים, וכתב בשו"ע שה"ה בבת בין הבנות,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בשבת הבא מחמת הנכסים עצמם⁸⁵, ואף אינו נוטל שכר טרחתו⁸⁶, ויש אומרים⁸⁷ ששבת הבא מחמת הוצאות שלו וטירחת גופו הוא לעצמו, ואם הוא דבר שגם השאר היו יכולים לעשות, ועשה בעצמו ולא הודיע להם, אף בשבת מחמת הוצאות השבת לאמצע⁸⁸.

אמרו הגדולים לפני בית דין (וכשהם גדולים די אם אמרו בפני עדים⁸⁹) ראו מה הניח לנו אבא הרי אנו עושים ואוכלים, יש אומרים⁹⁰ שהשבת מחמת הוצאה הוא לעצמם, ושבת מחמת הנכסים עצמם הוא לאמצע, ויש אומרים⁹¹ שגם בשבת מחמת הנכסים הוא לעצמם.

לא אמרו⁹² שהשבת לעצמם אלא כשניזונים יחד, אבל כשאינם ניזונים יחד, לעולם אינו נוטל אלא כדין יורד שלא ברשות.

⁸⁵ כדעת הרמב"ם וכפירוש הסמ"ע (סק"א), והיינו ששכרו פועלים או הוציאו מתפוסת הבית, או שנשאו ונתנו בסחורת השותפות, וטירחת המו"מ לא השיב כטירחת הגוף, דטירחא כזו מחלי אהדדי. ועי' נה"מ (סק"ב).

⁸⁶ אחים מחלי אהדדי, ומשמע דמ"מ מה שהוציא צריכים לשלם לו.

⁸⁷ שו"ע שם, כדעת שאר הפוסקים, ועי' כנה"ג.

⁸⁸ שו"ע שם, ובשו"ע דאיירי בקטנים וגדולים, נקט דבר שגם הקטנים יכולים לעשות כגון לשמור, וכתב הסמ"ע (סק"ז) בשם הנ"י שאפילו קטנים המוטלים בעריסה שאינם יכולים לשמור, מ"מ כיון ששמירה הוא דבר היכול להיעשות ע"י שאר קטנים, לא השיב מלאכה בגופו, וצ"ע דא"כ אמאי קרי ליה שבת מחמת הוצאה. וכתב עוד הנ"י דה"ה בכל עסק כיוצא בזה הנעשה בכלי הבית שהפעמות יכולים לעשותו כמו גדולים, אבל להלוות בריבית לא הוי כדבר שהקטנים יכולים לעשות, דהא צריך דעת להלוות למי שבטוח, וסיים דאע"ג דאמרינן דעיסקא אין הקטנים יכולים לעשות, מ"מ גם לגבי הגדולים לא השיב כמלאכה בגופו. וכתב הבי"ד נ"מ לת"ח, שאפילו בדבר שאינו מלאכה בגופו אינו מוחל, מ"מ בדבר שהקטן יכול לעשותו מוחל, ועי' כנה"ג שדן לענין ישיבה בהנות ולשכור פועלים.

כתב הנה"מ (סק"ג) שאם הוציאו ממון משלהם והיה ממון בתפוסת הבית, והיו יכולים לשכור פועלים משל כל היורשים, יש בזה דין ממוצע, דהיינו שנוטל כארס ושאר השבת לאמצע, דאין לומר שלא יטלו כלום, שעיקר הטעם הוא משום דאחים מחלי אהדדי, וכאן אנו רואים שלא מחלו, שהרי הוציאו משלהם וטרחו בגופן. וגם אין לומר שכל השבת לעצמם, דכיון שיש ממון בתפוסת הבית הוי כאילו גם השאר יכולים לעשות, ואין לומר דהוי כאילו אמרו ראו וכו' שהשבת לעצמן, שאין זה מפורסם כל כך כמו ת"ח דסתמא הוי כאומרים ראו. עיין שם.

⁸⁹ רמ"א סימן רפז סעיף א, וכתב הסמ"ע (סק"ט) שכשאמר בפני עדים א"צ שיאמר בפני האחים, וכדין מחאה שלא בפניו, ועי' כנה"ג.

⁹⁰ שו"ע שם לדעת הרמב"ם

⁹¹ שו"ע שם לדעת שאר פוסקים, וביאר הטור דאע"ג דגבי שאר שותף אף על פי שאמר לעצמי אני עושה, אין לו אלא כארס, שאני הכא שלא נשתתפו ע"ד להרויח, ושתקו כשאמר להם (לפירוש הסמ"ע היינו כשאמר בפני עדים דמסתמא שמעו דחברך חברא אית ליה), ודאי מחלו.

⁹² רמ"א סימן רפז סעיף א בשם הראב"ד, ומדברי הראב"ד משמע דקאי בין כשהשביחו סתם לגבי שבת מחמת הוצאות, ובין כשאמרו ראו וכו' גם לגבי שבת מחמת נכסים, אלא שבשבת מחמת הוצאות יש לו הוצאות שיעור שבת כדין שאר יורד שלא ברשות. ופשוט שמ"מ נוטל שבת לפי חלקו בירושה, דסו"ס גם שלו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

נראה שאם מיחו שאר האחים שלא ישיבחו עד שיחלוקו, בכל אופן השבח לאמצע⁹³.

וכן הדין כנ"ל כשהאשה היא היורשת, כגון שנשא בת אחיו ומת אחיו והניח בנות ואח"כ מת הוא בלא יורשים, שאשתו ואחיותיה יורשים, והאשה השביחה.

השביח. ובסמ"ע (ס"ק טו) משמע דדין זה הוא גם בגדולים וגדולים, ופירש בהא דאין ניוזנין יחד דהיינו שכולם נמצאים כאן וחלקו עצמם במזונות, דבזה אמרינן דכיון שחלקו אין לו רשות להשביח ודינו כיוורד שלא ברשות, משא"כ בהך דסעיף ג איירי כשלא חלקו עצמם, ואף על פי שהאח במדינת הים, לא חשיב כאינם ניוזנים יחד, שאינו אלא מחמת מקרה, ובזה יש לחלק בין גדולים לקטנים, משום שאין מורדין קרוב לנכסי קטן, כמו שיתבאר להלן. והט"ז כתב דלא קשה כלל מהא דסעיף ג, דשאני התם שאינו כאן ואינו יכול להודיעו, משא"כ בהך דאינם ניוזנים יחד שהם כאן ויכול להודיעו ולא עשה כן, חשיב כשלא ברשות. ובנה"מ (סק"ד) הקשה וכי גריעי אחים שאינם ניוזנים יחד משאר שותף שהשביח דאמרינן דחשיב כיוורד ברשות, וע"כ פירש דדין זה אינו אלא בגדולים וקטנים, וגם זה מטעם דאין מורידים קרוב לנכסי קטן, ואם ירד דינו כיוורד שלא ברשות, אבל בגדולים וגדולים לא גרע משותף דעלמא דחשיב כיוורד ברשות. וכתב הנה"מ דאע"פ שמדברי תוס' (בב"ב דף קמג ע"ב ד"ה השביחו) משמע שגם בהך דאין מורדין קרוב לנכסי קטן חילקו בין ניוזנין יחד או לא, היינו משום דהתוס' לשימתייהו (בב"מ דף לט ע"ב ד"ה מוקמינן) דס"ל דאפילו בתורת אפוטרופוס אין מורדין, ולכן הוצרכו לומר שאם ניוזנים יחד ליכא למיחש לאחזוקי, אבל לדעת הפוסקים שאע"פ שאין מורדין קרוב היינו דוקא בתורת הורדה, אבל כאפוטרופוס מורדין, כמ"ש הרמ"א בסמ"א רפ"ה (סעיף ז, ע"י פרק ה), ממילא לא קשה, דהכא איירי שלא ירדו לאכול הפירות אלא להשביח, ובזה לא שייך אין מורדין. ולפי"ז הך חילוק בין ניוזנין לאינם ניוזנים לא אתי לדעת הנך פוסקים, ותמה הנה"מ על שלא הזכיר הרמ"א סברא זו.⁹³ נראה פשוט שדינו כיוורד שלא ברשות, כיון שמיחה שלא להשביח, וכמ"ש גם ברמ"א (סימן רע"ח סעיף ו) גבי בכור. עוד כתב הרמ"א (שם) שאם מיחה אינו נומל בהפסד, ופשוט הוא ככל יורד שלא ברשות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

